

SKRÅORDNING

FÖR

MURAREÄMBETET I STOCKHOLM

AF

ÅR 1480.

MED NYSVENSK OMSKRIFNING.

(100 ex.)

STOCKHOLM, 1879.
KONGL. BOKTRYCKERIET,
P. A. NORSTEDT & SÖNER.

Handskriften till följande skråordning är af en handstil från 1500-talet och utgafs först af G. E. Klemming 1856 i Svenska fornskriftsällskapets handlingar h. 27. Föreliggande text är därifrån aftryckt blott med den ändringen, att förkortningarna mz och thz blifvit upplösta i medh, thet.

Handskriften är prydd med en af stadsskrifvaren Helmik Hermansson målad bild af »Tordh muramestare nu olderman» samt af de i grönt, blått och rött målade begynnelsebokstäfverna (här betecknade med en stjärna). Den förvaras ännu af murareämbetet i Stockholm.

Den nysvenska omskrifningen utarbetades 1846 på föranstaltande af murareämbetets dåvarande älderman herr J. P. Hedvall, men har nu vid korrekturläsningen underkastats en så genomgående granskning och rättning, som tid och omständigheter medgifvit.

Upplagan, 100 exemplar, utgifves på murareämbetets bekostnad i och för utdelning bland ämbetets ledamöter.

E. Th.

AAr Epther gudhz bördh Mcdlxxx Vppa thet
Siwnde Manadagen nest epter varfrw Dagh Natiuitatis
Vorth thenna skraa Mwramestara koppani ok selscapp
giffuin ok stadfest aff Ärlikom borgamestarom ok
Radhmannom J Stocholme medh sina Jnnehollandha
Puncakta ok Articuli Ord viidh ordh som här Epter
fölia kan

Qui me scribebat helmicus nomen habebat

GVdh vari medh allom brödhrom oc Söstrom j alla Em-
betez kompani ok Sellscapp Serdelis medh varom brödro-
m ok söstrom j vart Mwramestara Embetetz ok Comppani
Ock störcke gudh Alzmechtigh vara sampnqwendh medh
kerleck ok allom godom dygdom Saa at vij matthom
koma til thet Comppanit som äwerdelicht är j
hymmerikis glädj E for vtan Ändha.:
Amen:.

For thy at hwar som thwa samankoma eller tree i
gudz Nampn ther är gudh mith mellan thera Hwru
mycklo helder ther som flere samankoma j hans
velsignade nampn Ok ther fore föger thet vell
At the som i kompani ok sworno brödralagi
ärw skolo saman leffua medh kerlec ok godom
vilia ock fagrom sydom

Nu är allom mannom lagh schipat Huilken som ey
vil epter reth eller lagum liffua Tha scal han vtan
lagh ock reth fordriffuas Ok for then sculdh
haffua vara Ärliga borgamestara ok Raad här i
Stockholm oss mwramestaram ena schraa giffuit
som the gjort ok dicketat haffua At the som
ostyrlige ok orethuse ospaky ok fortrezlige
vilia vara sculo haffua plaga ok neffst fore
theris brwt ok genwordo Ock thöm som spaki
ok fridzami äro til frijd nade ock hognadh
som lagh vysa

primum

NV uilia verckmestara stempna halda Tha scal
allom brödro m tilsäias Hwar som ey komber
ok honom lagelica tilsagt

År efter Guds börd 1480 uppå den sjunde
måndagen näst efter vår frus födelsedag
(d. 8 sept.) blef detta skrå murmästare-
kompaniet och sällskapet gifvet och stadfäst
af borgmästare och rådmän i Stockholm,
med sina innehållande punkter och artiklar
ord för ord, som här efterfölja:

Den som skrifvit denna stadga heter Helmik.

Gud vare med alla bröder och systrar i
alla ämbetskompanien och sällskap, särdeles
med våra bröder och systrar i vårt mur-
mästareämbete och kompani, och styrke
Gud alsmäktig våra samkväm med kärlek
och alla goda dygder, så att vi måtte komma
till det kompani, som evärdeligt är i
himmelrikets glädje alltid förutan ände
Amen.

Förty att hvar två eller tre komma
samman i Guds namn, där är ock Gud
midt bland dem; huru mycket hällre,
där flere komma samman i hans
välsignade namn. Och därför höfves väl,
att de, som i kompani och svuret
brödralagi äro, skola sammanlefva
med kärlek, god vilja och rena seder.

Nu är för alle män lag stadgad; hvilken
som ej efter lag eller rätt vill lefva,
han skall från lag och rätt fordrifvas.
Och för den skull hafva våre ärlige
borgmästare och råd här i Stockholm
gifvit oss murmästare ett skrå, som de
gjort och upptänkt hafva, på det att de
som ostyrlige och orättvise, ofredlige
och förtretlige vilja vara, skola hafva
plåga och näpst för sina brott och
genvördnad; men dem, som stilla och
fridsamme äro, till frid, nåd och hugnad,
som lag visar.

1:a kapitlet.

Nu vilja verkmästarna hålla stämman
(sammankomst), då skall alla bröderna
tillsägas. Hvilken som ej kommer,
då honom lagligen

varder aff gillissuennenom Böte ena mark vax. Vtan han viti sina laga forfall

Capitulum .ij.

NW äro bröder til stempno kompna ok vilia sin ärende *tala Tha sculo alla brödra töste ok spaky vara ok a benck sitia medh fagrom sidom ok fridsami vara uti stempno. Vtan saa at han sin ärende framförer eller han til swars kallader varder eller nager tyge bere scal medh nakrom sinom broder Huilken här i mot gör böte ena mark vax

ij Cappetl

ENgen broder ma sina ta'lan framföra för än then andre haffuer wttalat som fore stander. Viidh bot ena mark vax

iiij Capitulum

NV kunno verckmestara ey förre til stempno koma Än thry maal ärw framtalat böte ena mark vax fore hwart tera aff verckmestarana Ock alt tet som stadhgat ok giort var i stempno thet mago the ey ather göra eller ryggia

v

Hvilken broder ther senast är Jn vtj embetet komen ok sin egin man vorden han beplichtok är alt embetet til sägia ath saman koma til stempna eller dryckio til tess en annan nykomen broder jnkoma kan Jngen tryszkas här i mot viid ena mark vax for huar tijdh

vj

INgen broder mag then annan sin brodher kalla lygnara eller *nager annor oqvedens ordh viidh both fäm mark vax Stadzsens reth oforsumet

vij

Hvilken brodher som delar enkannelica med sinom broder j Companino medh oqwemelicom ok skendelicom ordom böte ij mark vax vtan nadhe

viii

Hvilken broder som kallar nager sin brodher tywff schalk eller herransson ok kan tet ey fulkompna böte *eth halff pund vax Stadtzsens reth oforsumet

tillsagdt är af gillessvennerna, böte en mark vax *), så vida han ej styrker laga förfall.

2:a kapitlet.

Nu äro bröderna komna till stämman och vilja framföra sina ärenden, då skola alla bröderna vara tysta och stilla och sitta å bänk med rena seder och vara fridsamma vid stämman, utom om så är, att han sitt ärende framförer eller till svaromål kallad varder, eller han skall bära något vittnesbörd med sin broder. Hvilken häremot gör, böte en mark vax.

3:e kapitlet.

Ingen broder må framföra sin talan, förr än den andre hafver talat ut, som före honom var. Vid bot af en mark vax.

4:de kapitlet.

Nu komma ej verkmästarne till stämman, förr än tre mål framförda äro, böte hvar verkmästare en mark vax för hvardera målet. Och alt det som stadgadt och gjordt var i stämman, det må de ej omgöra eller underlåta.

5:te kapitlet.

Hvilken broder, som senast i ämbetet inkommen är och är sin egen man vorden, han är skyldig att kalla alt ämbetet till stämman eller dryckeslag, till dess en annan nykommen broder intagen är. Ingen tredskas häremot vid bot af en mark vax för hvar gång.

6:te kapitlet.

Ingen broder må kalla den andre brodern lögnare eller något annat okvädins ord vid bot af fem mark vax, stadens rätt oförkränkt.

7:de kapitlet.

Hvilken broder, som tvistar mycket med ohöfviska och skändliga ord med sin broder i kompaniet, böte 2 mark vax utan undskyllan.

8:de kapitlet.

Hvilken broder, som kallar någon sin broder tjuf, skälm eller horunge, och kan det ej bevisa, böte ett halft pund vax, stadens rätt oförkränkt.

*) Anm.! Vaxet användes till ljus, så väl till sådana, som på skråets bekostnad brunno framför något altare i den helige Nikolaus' kyrka, som ock till de ljus, som behöfdes vid de festliga samkvämen.

ix.

Hvilken som medh sik bär bana vapn i kompani/ böte twa mark vax i Companit

.x:

Hvilken broder nakrom sin broder slaar blaan eller blodugan/ böte j pund vax Stazsens reth oforsumat

xi.

UArther bröder osathe kallans bröder alle saman *ok freste om the thöm gita satha giort. Githe the ey/ then tess Vollende är som lagh ok dom alla brödra forsmaar/ böte eth halfft pundh vax vtan han sigh til radzstuana skyuta kan

tolffte

Hvilken brodher som falszt Vitne bär mote nakrom sinom Embetz broder ok thet med skalom ey offuer tyges eller beuisas kan böte fäm mark vax i Companit vtan nade Stazsens reth oforsumat

xiii Capitulum

Hvilken man här i Staden komber ok sin egen man vil varda j thetta mwramestara Compani Han scal eskie embetet j three samfelte swnnadaga Tha scal verchmestara Companis bröder saman kalla ok hanom suar giffua then thridie sunnedagh ok brödra pröffua hans gerning om han fultgöra kan aff sith embet som hanom viderbör Tha thette försöckt ok bepröffuat är Tha scholu verchmestara medh hanom gaa Jn vppa Radzstuen fore fogaten borgamestara ok radet ok lata hanom sit *burscap vinna för än han nagat mwrar i staden oc siden legge verchmestere hanom eth fierdingx aar fore Nar han sin mester kost göra skal i Comppanit

Cappitulum xiiij

Hvilken man sin egin man vil warda i mwramestara Compani han scal sin kost holda allom ämbetez brödrom nerwarende: Först medh twa *thunnor ööll/ twa skynkar/ twa twngar/ twa metworster/ Thry fath grytasteck Thry faat steck/ for en öre hwetabrödh eth halff pund smör twa öre roghbrödh/ ok for en öre beghara Then thette ey gör tha werkmestara hanom mögeliga tyyder fore legger/ böte ena mark vax Vtan han sige sina laga forffall

9:e kapitlet.

Hvilken, som bär med sig lifsfarligt vapen i kompaniet, böte 2 mark vax till kompaniet.

10:de kapitlet.

Hvilken broder, som slår någon sin broder blå eller blodig, böte ett pund vax, stadens rätt oförkränkt.

11:e kapitlet.

Varda bröder oense, kalles alla bröderna till sammans och freste, om de kunna dem eniga göra. Kunna de ej, då må den som vållande är och som alla brödernas lag och dom försmår, böta ett halft pund vax, så framt han ej skjuter sin sak till rådstugan.

12:e kapitlet.

Hvilken broder, som bär falskt vittne mot någon sin ämbetsbroder, och det med skäl ej styrkas eller bevisas kan, böte 5 mark vax utan undskyllan, stadens rätt oförkränkt.

13:e kapitlet.

Hvilken man här i staden, som kommer och vill varda sin egen man i detta murmästarekompani, han skall äska ämbetet å tre samfälda söndagar. Då skall verkmästarne sammankalla kompanibröderna och gifva honom svar den tredje söndagen, och bröderna pröfve hans arbete, om han kan fullgöra sitt ämbete, som honom vederbör. Då detta försöckt och pröfvadt är, skola verkmästarne gå med honom uppå rådstugan inför fogaten*), borgmästare och rådet och låta honom vinna burskap, förr än han något murar i staden, och sedan förelägga honom ett fjärdedels år, inom hvilket han skall göra sin mästerkost (mästerkalas) i kompaniet.

14:e kapitlet.

Hvilken man, som vill man vara sin egen i murmästarekompaniet, han skall hålla sin kost för alla närvarande ämbetsbröder: med 2 tunnor öl, 2 skinkor, 2 tungor, 2 metvurstar, 3 fat grystek, 3 fat stek, för ett öre**) hvetebröd, 2 öre rågröd, ett halft pund smör och för ett öre bågare. Den detta ej gör, då verkmästarne förelagt honom möjlig tid därtill, böte en mark vax, om han ej företer laga förfall.

*) Fogaten var en konungens ombudsman, som jämte rådet förde styrelsen i staden.

**) Myntenheten var mark, som delades i 8 ören; öret i 3 örtugar; örtugen i 8 penningar.

Item om nager broder tilsacht vorder aff verckmestera sin kost ath göra pa retta mögelicha tyder som forrört är Ok then ther kosten göra scal haffuer annor förfal sua at han tet Jngalund göra kan Eller ock at embetet görs penniga behoff i nakar matte til vtlegning til harnisk eller andra Tha schal forscriffne embetez eszkiare i alla brödra nerwaru for sin kost wtgiffua thre mark rede penniga Companit til godo Ok jngen ytermara kost ther epter til görende i nager mathe

.xv.

NV tha kosten holden är scal han om annan dagen ther nest epter Vtgiffue ena mar[k] j bössen til harniska penniga ok ena mark vax eller sätie ther en til loffuan fore Jnnan xiiij dagha ther nestkomande vt til giffuende

xvj

Hvilken man j staden komber ok eszkier embetet ock haffuer ey tient sin läraar her eller annanstadz ok ey sit embete kan. Swa tiene pa nyt her eller annerstadz swa lenge han fwlt gör

xvij

Hvilken som i staden komber ok arbetar emot embetet ok haffuer ey wnnit burscap fore borgamestarene ok radet eller embetet böte i Companit eth halfft pund vax Stadzens reth oforsumet vtan borgamestarana hanom jnsetter eller loff giffuer

xviiij Cappitulum

Hvilken leriunga i mwramestara embete komber han scal tienä fyra aar ffor lärAar ok scal haffue sin nödhörfft Aff valmals kleder Thet fempthe Aarit tiene for lön epter hans lerdom epter twa goda brödra segn i Companit Tryszkas hossbonden eller drengen her vtjnnan Tha ghaa thet epter lagen

Cappitulum xix

Hvilken broder til sikh tager nager lerjunghä Tha scal han thet verckmes'tarenom kunnogt göra ok tha scal lerjwngen i Companit giffue ena thwnna öl ok xii bekara til neste kompanis drick ok ther är hosbonden godh fore som drengen haffuer/ Formagh ey drengen thetta vtleggia tha vtleggie thet hosbonden ock aff slaas i drengens lön

Item. Om någon broder af verkmästarna tillsagd varder att göra sin kost på möjlig tid, som förberördt är, och den, som kosten hålla skall, hafver annat förfall, så att han det ingalunda göra kan, eller ock att ämbetet i någon måtto behöfver utlægga penningar till harnesk *) eller något annat, då skall den omnämnde ämbetsäskaren i alla brödernas närvaro för sin kost utgifva tre mark reda penningar kompaniet till godo, och behöfver han ej sedermera göra någon ytterligare kost.

15:e kapitlet.

Nu då kosten hållen är, skall han andra dagen därefter gifva en mark i bössan till harneskpenningar och en mark vax, eller ställa en i borgen för penningarnes gäldande inom de närmaste 14 dagarne.

16:e kapitlet.

Hvilken man, som kommer i staden och äskar ämbetet och ej hafver tjänt sina läroår här eller annorstädes och ej kan sitt ämbete, tjäna på nytt här eller annorstädes, till dess han fullt gör.

17:e kapitlet.

Hvilken, som kommer i staden och arbetar emot ämbetet (ämbetet till förfång) och ej hafver vunnit burskap inför borgmästare och råd eller ämbetet, böte till kompaniet ett halft pund vax, stadens rätt oförkränt; så framt ej borgmästarna honom insätta eller tillstånd gifva.

18:e kapitlet.

Hvilken lärjunge, som i murmästareämbetet kommer, han skall tjäna fyra år såsom läroår och skall hafva sin nödtorft af vadmalsskläder. Det femte året tjäna han för lön efter sin lärdom och tvänne gode kompanibröders utsago. Tredskas husbonden eller drängen härutinnan, då gånge det efter lag.

19:e kapitlet.

Hvilken broder, som tager någon lärjunge till sig, han göra det kunnigt för verkmästarna, och då skall lärjungen till kompaniet gifva en tunna öl och 12 bågare till nästa kompanis dryck, och gånge husbonden, som drängen hafver, därföre i god. Förmår ej drängen detta utreda, då utreda husbonden det och afdrage sedan på drängens lön.

*) Vid stadens försvar, hvartill hvarje borgare var skyldig att bidraga, uppträdde hvar skrå i en särskild trupp. "Staden var skyldig att tillhandahålla dem, hvilka kallades till krigstjänst, harnesk, hvadan ock en hvar som inträdde i ett ämbete, hade att till staden erlægga en afgift, de s. k. harneskpenningarne".

xx

Ingen mwramestara tyn*ge eller stodie mera gerning til sikh en han vel tröster bestaa for vinterdaga komber ther klagamal vtjnnan pa nokrom broder Antige for radet eller embetet Huilken sik forsumet haffuer forfallalöss Böte tha j embetet eth halfft pwnd vax Stadzsens reth oforswmet ok sydan forlyche sikh mz hosbonden som scaden fanget haffuer epter dandemans sköön ok böön

xxj

HVadh mwramestare sith arbejde forsumar forfall[a]lös Saa gange hosbondhen som mwra lather fore embetet ok hans forsumelse them vnderuise Tha scole mwramestarana hanom aff embetet skycka andre som Arbeydet vth til ända *göre Ok hwar vpbäre epter sina fortienisth

xxij

NV siger mwramestaren hosbondanom til manga men han om annan dagen til mwrningk behöffue kan Ok hosbonden thet allaledis besteller epter hans befällning komber ey muramestaren til arbejde fram forfallalös epter goda manna vit*nom Tha haffue mwramestaren halffuan schadan medh hwsbonden

xxiij

Om Sua hende alla mwramestara nogh gerning fore hender hade Tha maa then som behöffuer en til hielpa taga som ämbetet kan saa at hosbonden ey vmgieller drengen aath/ om han naget giordhe pa arbeydet kunne the ey forlychte bliffue fore verchmestarana *ok brödrana Tha skolo the koma [fore] borgamestarna ok radit j Radzstuguna ok böte hwar epter sin brwt som lagen giffua

xxiiij

HVilken broder sit skot ey fram skywter i opnom drycke böte twa mark vax vtan nade

xxv

HVilken broder eller syster sin dreng eller pyga later a golffwe standa lenger än *the sin ärende framfört haffua böte ena mark vax for huarth sin Tha the sin ärendhe framfört haffue Gyffue them drycka ok lata thöm sidan framdelis heem ghaa

xxvi

Lather nagher broder sith bwdh a bäncke sithia böte ena mark vax ock fult skot ther til

xxvij Capitulum

HVilken broder som swa *drycker ok thager gudz laan til sik Swa at han vpkaster böte ena mar[k] vax ok ena halffua twanno ööl vtan nade

20:e kapitlet.

Ingen murmästare betinge eller åtage sig mera arbete, än han väl anser sig kunna fullgöra, innan vinterdagarne komma. Kommer härutinnan antingen för rådet eller ämbetet klagomål på någon broder, hvilken sig förfallolöst försummat hafver, böte han då till ämbetet ett halft pund vax, stadens rätt oförkränt, och förlike sig sedan med byggherren, som lidit skada, efter dannemans (ärlig mans) skön och bön.

21:a kapitlet.

Eh vad murare förfallolöst försummar sitt arbete; så gånge byggherren, som mura låter, inför ämbetet och gifve där hans försummelse till känna. Då skola murmästarne skicka honom andra aff ämbetet, som arbetet fullborda, och hvar och en uppbäre efter sin förtjänst.

22:a kapitlet.

Nu tillsäger murmästaren byggherren, huru många män (till biträde vid arbetet) han följande dagen kan behöfva, och byggherren ordnar det alldeles efter hans befällning, men murmästaren ej kommer till arbetet, utan förfall efter gode mäns vittnesbörd, då hafve murmästaren halfva skadan mot byggherren.

23:e kapitlet.

Om så händer, att alla murmästare hafva fullt arbete för händer, då må den (murmästare), som behöfver, taga en till hjälp, som ämbetet kan, dock så att byggherren ej betalar den lejde, om han något på arbetet gjort. Kunna de ej förlikta blifva inför verkmästarne och bröderna, då skola de komma inför borgmästarne och rådet i rådstugan, och böte hvar efter sitt brott, som lagen bjuder.

24:e kapitlet.

Hvilken broder, som i öppet dryckeslag ej erlägger sitt tillskott, böte två mark vax utan undskyllan.

25:e kapitlet.

Hvilken broder eller syster, som låter dräng eller piga längre stanna på golfvet, än att de sitt ärende framfört hafva, böte en mark vax hvarje gång. Då de sitt ärende framfört hafva, gifve dem dricka och låte dem sedan gå hem.

26:e kapitlet.

Låter någon broder sitt bud sitta på bänken, böte en mark vax och fullt tillskott därtill.

27:e kapitlet.

Hvilken broder så dricker och tager gudslån för sig (äter), att han kastar upp, böte en mark vax och en half tunna öl utan undskyllan.

xxviiij

Hvilkit som budet varder at skenckia mynnes begara ok vil tet ey göra/ böte ena mark vax

xx. nyoo:

Hvilken olywdh gör meden verckmestara talar i opnom dryckie eller stempno ok är lywd *begärende For hwart sin böte en artogh ther han olywdh gör

xxx

Hvilken lenger sitter än orloff är giffuith ok gör verkme-
staranä eller bondanom omack böte ena halffua twno öl om
ther klagamaal vppa kome

xxxj

Tha broder är döder vth aff Companino Tha skolo alla
brödra saman koma *ok fölia hanom til kyrkio ok lata hanom
ena siela messe sywnga ok hwar broder ok söster scal offra en
pening for hans siel j messonne ok jngen broder eller söster
bort gange for än lycket jordat är Huilken thette ey holler/ böte
ena marck vax

xxxij

Item tha nager broder varder i muramestara Compa*nit
Tha vorder ok hwstrw hans söster medh samma Jngang for vtan
en öre som hwstrvn tha strax legger fore verchmestarena som
i bössen scal brödra ok söstrascapit til hielpa Sama lagh vari
epter söster som epter broder j lychsens wtfärdh som forrört är

xxxiiij

Döör broder eller söster annerstadz *kome bröder alla
saman lata messa siwnga fore hans siel eller hennis ok til offra
en pening Huilken broder eller söster sick her vtjnnan forsumar
forfallalös/ böte ena marck vax vtan nadhe

xxxiiiij

Hvilken broder som swa gamal vorder at han ey formagh
ath bethala sin dryck/ tha brödranar sa man drycka Haffuer
han for sick lycha ok reth giort i Companit Tha schal hanom
sendas ena kannä öl hwar aftan j gudz äro

xxxv

Engen ma eller scal androm sin lerjunga vndan stedia eller
lega for än han haffuer sin läraar sinom hosbonde wth tient/
Hwad broder thet gör böte eth halfft pwnd *vax ok ena halffua
tunna öl vtan nadhe

28:e kapitlet.

Hvilken, som uppmanad varder att iskänka minnesbägaren och
det ej vill göra, böte en mark vax.

29:e kapitlet.

Hvilken, som oljud gör, medan verkmästarne tala vid öppet
dryckeslag eller stämman, eller därunder äskar ljud, böte en örtug
för hvar gång, han oljud gör.

30:e kapitlet.

Hvilken längre kvarsitter, än lofigt är, och gör verkmästarne
eller bröderna omak, böte en half tunna öl, om klagomål däruppå
komma.

31:a kapitlet.

Då någon broder blifvit död af kompaniet, då skola alla brö-
derna komma samman och följa honom till kyrkan och låta sjunga
en själamesa öfver honom, och hvar broder och syster skall offra
en penning för hans själ vid mässan, och ingen broder eller syster
må bortgå, förr än liket jordadt är. Hvilken detta ej håller, böte
en mark vax.

32:a kapitlet.

Item. Då någon varder broder i murmästarekompaniet, då var-
der äfven hans hustru hans ämbetssyster med samma inträdesafgift
utom ett öre, som hustrun då strax erlägger till verkmästarne, hvilket i
bössan skall vara brödra- och systraskapet till hjälp. Samma lag
vare vid systems som broders liks utförande, som förut omnämnd är.

33:e kapitlet.

Dör broder eller syster annorstädes, må alla bröderna komma
till sammans och låta sjunga messa för hans eller hennes själ och
offra en penning. Hvilken broder eller syster förfallolöst sig här-
utinnan försummar, böte en mark vax hvar utan undskyllan.

34:e kapitlet.

Hvilken broder som så gammal varder, att han ej förmår att
betala sin dryck, då bröderna dricka till sammans, och han hafver
lycka och rätt för sig gjort i kompaniet, då skall honom sändas
en kannä öl hvar aftan (under drickningen) till Guds ära.

35:e kapitlet.

Ingen må eller skall från annan städja eller lega sig lär-
junge, förr än han sina läroår hos sin husbonde uttjänt hafver.
Hvilken broder det gör, böte ett halft pund vax och en half tunna
öl utan undskyllan.

xxxvj.

UAreth ok sake ath lerjungen nagat forfarit hauer fore sinom hosbonda jnnan the leraaren thet som beuiseligit kan vara Ther blifue lerjungen i bondans mynne fore äpter twa goda brödra segn

xxxvij^o

Jtem haffuer nager suen som *fore lön tiener nagat for sin hosbonde forsumat forfallalös i tienistenne Ok kan hanom tet tiltyga medh vitnom Thet schal suennen hosbondanom i gen giffua epter dandemanna schön om han bliffua vil i Companit ok i Embetena

xxxviii

Hvilken swen sinom hosbonde vntlöper i tienisten eller *i läraarom Tha derffues jngen broder i ämbeteth hanom til sig taga for än han veth hurw han är fran sin hosbonde skylder/huilken thetta i moth gör/ böte hwar thera ena halffua tunno öl ok ena mark vax ok stande sina fara hwadh hosbonden kan hanom skälighen til rechna

xxxix.

Hvilken hosbonde sinom swen holler sin lön fore epter the tiente äre Ok kerer thet suennin fore verckmesterenom Tha böte hosbonden ena halffua tunno ööl ok twa mark vax Ok giffui suennenom sina lön vtan suennen sik nagat forsumat Haffuer forfallalös Tha staa tet til brödra skön

xl:

Uaret saka at hosbonden dödhe fran hustrvn tha scal lerjungen vara hustrvna til lydna lykerujs som hosbonden sielff leffde swa mang aar som han hosbondanom tienist loffuet hade vtan hon hanom medh goduilie offuergiffuer

xlj capitulum

Gifter hustrvn sick androm manne en muramester Tha *är Lerjungen eller Suennin the tienisten lydogh ock löss som han hosbonden loffuet ok sagt hade/ ok hustrwen giffue honom like for sin tienisth

xlij

Hvilken broder som begara sunder slaar eller flere i embetz Compani med hogmot eller druckenscapp böte ena artogh fore huart thera

xliij

Hvilken broder *sin kniff drager aat nakrom sinom ämbetz broder jnnan dryckio eller stempna böte eth halfft pund vax vtan nade Gör han schada böte epter thy akoman är Stadtzens reth oforsumet

36:e kapitlet.

Hafver ock lärjungen något förfarit för sin husbonde under sina läroår, som bevisligt vara kan efter två gode bröders ut-sago, då vare lärjungen beroende af husbondens välbehag (om han vill lämna honom anstånd med ersättningen).

37:e kapitlet.

Item. Hafver någon sven, som för lön tjänar, förfallolöst försummat något i tjänsten för sin husbonde, och kan han därom med vittnen öfverbevisas, då skall svennen husbonden det ersätta efter dannemanna skön, så framt han i ämbetet kvarblifva vill.

38:e kapitlet.

Hvilken sven, som afviker från sin husbonde ur tjänsten eller under läroåren, djärfves ej någon broder i ämbetet till sig taga, förr än han vet, huru denne från sin husbonde skild är. Hvilken häremot gör, böte hvardera (brodern och svennen) en half tunna öl och en mark vax och stånde sin fara, hvad husbonden honom kan skäligen tillräkna.

39:e kapitlet.

Om husbonde förhåller sin sven hans förtjänta lön, och svennen däröfver klagar inför verkmästarene, då böte husbonden en half tunna öl och två mark vax och gifve svennen hans lön, så framt han icke något förfallolöst försummat hafver; då stånde det till brödernas skön.

40:e kapitlet.

Om husbonden dör från hustrun, då skall lärjungen vara hustrun lika lydig, som om husbonden själf lefde, så många år, som han lofvat att tjäna husbonden, så framt hon icke godvilligt afstår honom.

41:a kapitlet.

Gifter hustru sig med annan man än murmästare, då är lärjungen eller svennen ledig och lös från den tjänst, som han husbonden lofvat och sagt hade. Och hustrun gifve honom lika mycket för hans tjänst.

42:a kapitlet.

Hvilken broder, som sönderslår en eller flere bägare, i högmod eller dryckenskap vid ämbetskompaniet, böte en örtug för hvardera.

43:e kapitlet.

Hvilken broder, som drager knif mot någon sin ämbetsbroder vid dryckeslag eller stämman, böte ett halft pund vax utan undskylan. Gör han skada, böte efter som åkomman är, stadens rätt oförkränkt.

xliiij

Hvilken söster hema sithter medh tryszka forfallalöös giffui hennes bonde for henne fult skot ok *ena mark vax for tryszkana än tha ath hustrva folkit i ämbetet skot fry sithia

xlv

Hvilken broder sick stalbroder vil thaga Tha thage then han bliffuer oforutter fore Aff companit hwar annars gör böte ena tunno ööll

xlvj capitulum

Hvilken broder swena wil leygia Tha leygia thöm til *helgona messo som gamalt ok fornth varit haffuer hwar thera moth gör/ böthe eth halft pund vax

xlviiij:

NV vil nager broder sin embetetz broders gerningh straffa ok gör thz aff affwndh̄z vegna ok finnos ey medh sannindh ath hon forstraffaligh är/ Hvilken swa gör böte ena tunno ööll

xl. ix.

Inghen mwramestere derffues mera thaga i sith arbeyde än sex öre fore hwart thwsandh tygel vjdh both v mark vax i kompanit/ stadzsens reth wforsumet

.l. capitulum

UOrder nogher mwramestere til beden om nogat lapparij at göra til nagrom manne Tha skal mwra mestaren om dagen haffua twa öra medh math ock ööl jn til mickelssmessan ok sydan framdelis offuer hösten fyra artoger med maath ock ööll

Thenne skraa vor stadfest fulbordat ok besegeldh Aff sittende borgamestara her benckt smaleningh *ok her peder Jönsson medh fogatens ock all radzsens samtyckio Manadagen nest fore alla gudz helgona dach Forbiwdendes alla verckmesstara som nw äre äller tilkoma künno eller nager annor her i thenne schraa nagat ordh eller artickel aff scriffua eller tilleggia vjdh lyff ok godtz

44:e kapitlet.

Om syster förfallolöst och af tredska sitter hemma, gifve hennes man fullt tillskott för henne och en mark vax för tredskan, oaktadt hustrurna i ämbetet äro fria från tillskott.

45:e kapitlet.

Hvilken broder, som vill taga sig en stallbroder (kompanjon), tage då den, för hvilken han blifver opåtald inför kompaniet, (d. v. s. hvars val kompaniet ej kan klandra). Hvilken, som anorlunda gör, böte en tunna öl.

46:e kapitlet.

Hvilken broder, som vill lega (städsla) sig svenner, städsle då dem till helgon-messa (d. 1 nov.), såsom gammalt och fornt varit hafver. Hvilken däremot gör, böte ett halft pund vax.

(47:e kapitlet är uteslutet i originalskriften).

48:e kapitlet.

Nu vill någon broder klandra sin ämbetsbroders arbete, och gör det af afund, och det ej med sanningen öfverensstämmande är, att arbetet var klandervärdt, böte den detta gör en tunna öl.

49:e kapitlet.

Ingen murmästare djärfves att i sitt arbete taga mera än sex öre för hvart tusende tegel vid bot af fem mark vax till ämbetet, stadens rätt oförkränkt.

50:e kapitlet.

Varder någon murmästare ombedd att göra något lappri (obetydligare arbete) för någons räkning, då skall murmästaren hafva två öre om dagen samt mat och öl till Mickelssmessan (d. 29 sept.) och sedan framdeles öfver hösten fyra örtugar med mat och öl.

Detta skrå blef stadfäst, fullbordadt och besegladt af sittande borgmästaren herr Bengt Smälänning och herr Peder Jöns med fogatens och hela rådets samtycke, måndagen näst före alla Guds helgons dag, förbudandes alla verkämare, som nu äro eller tillkomma kunna, eller någon annan här i detta skrå något ord eller artikel utplåna eller tillägga, vid lif och gods.

(Med samtidig hand:)

[J]Ngen änckia aff muramestara Compani holle embetet vppe lenger än eth aar epter sin framledna dandemans dödh vtan hon faar en annan Dandeman aff Samma kompani Faar hon dreng aff kompani Tha göre han allan reth medh kompanis bröder kost ok harniska peninga all[al]ledes som *tilbör ok hustrvn vare syster i kompanj som för vtan kost/ Faar hon aff samma Companj vari broder som för vtan kost/ Faar hon man annan än mwramestare jnnan Aars moth tha är hon eller han ey embetet nywtande epter thet sket är Vtan han döder är Ok hon faar muramestare sidan *) Tha giffue *hon Vtan nyan jngangh nw som för

(Med yngre hand:)

Thesse efterskrifne puncter ähre Confirmerede. och stadfästade vtav Borgmästere och hele Rådet at inskrifwas skulle vti thenna Murmästare skråå såsom Embetzbröderne sielfwe *vti all Tienstwillighet för en sitiande rät Åhr efter gudz Byrdh 1601 den 21 dagen vti Nouembris månad fliteligen och samhelleligenn äskade och Begärede theres Embete til mere styrkie hielp bistånd och förbättrinng.

I

Item Mästare vti Murmästare embetet skole wara Tolff och ey flere Otta suänscha och fyra Tyscha Och så länge the 12 lefva skall ingen hwarken Swänsk ellen Tysch inträda vti theres kall och embete.

II

Item ingen Murmästare måtte tilstادت blifwa at tinga vnder sina hän*der mera arbete ähn Tw hus i sänder för ähn det ena lychtad ähr så frampt alting tillredz och tilfångz ähre, Huilkenn mästare ther medh befunnin warder böte vti Company En Tunna Öll och i Byszan 12 mark penningar.

III

Item der Mästarenn förtingar något arbete vnder sina händers, Tå skall *mästaren der till fortäncht wara ingen främmande Mästerswän til samma arbete taga, så frampt the Mästersuäner som Stadzens rättighet göra fåfänge gåå Huilken mästare her emot gör Tå gifwi then fåfänge Swännen så mykla löön som then främmande förtient hafwer och ähndå der öfuer böte ena mark penningar i Byszan.

*) "sidan" tillagdt med annan hand.

Ingen enka af murmästareämbetet uppehålle ämbetet längre än ett år efter sin framlidne mans död, utan att hon får en annan man af samma kompani. Får hon dräng i kompaniet till man, då göre han all rätt rörande kompanibröderna, kost och harneskenningar, så som tillbör, och hustrun vare syster i kompaniet som förr. Får hon mästare af samma kompani, vare han broder som förut utan kost; men får hon annan man än murmästare innan årsgillet *), då är hvarken han eller hon i åtnjutande af ämbetet, efter sedan detta skedt är, så framt icke han dör, och hon å nyo får en murmästare till man. Då gifve hon ny inträdesafgift nu som förr.

Dessa efterföljande punkter äro konfirmerade och stadfästa af borgmästare och hela rådet, att de inskrifvas skulle uti detta murmästareskrå, såsom ämbetsbröderna sjelfva uti all tjänstwillighet inför en sittande rätt år efter Guds börd 1601 den 21:a dagen i november månad fliteligen och samhälleligen äskade och begärde, sitt ämbete till mera styrka, hjälp, bistånd och förbättring.

1:o.

Item. Mästare uti murmästareämbetet skola vara tolf och ey flere, åtta svenska och fyra tyska, och så länge de 12 lefva, skall ingen, hvarken svensk eller tysk, inträda i deras kall och ämbete.

2:o.

Item. Ingen murmästare må tillstådjas att tinga under sig mera arbete än två hus i sänder, förr än det ena slutadt är, så frampt allting till reds och till fångs är. Hvilken mästare därmed befunnen varder, böte en tunna öl till kompaniet och i bössan 12 mark penningar.

3:o.

Item. Där mästaren betingar sig något arbete, då skall han därpå betänkt vara att icke taga någon främmande mästersven till samma arbete, så frampt de mästersvenner, som stadens rättighet göra, arbetslöse gå. Hvilken mästare häremot gör, gifve då den arbetslöse svennen så mycken lön, som den främmande förtjänt hafver, och böte ändå dessutom en mark penningar i bössan.

*) Gille, som arvingarne höllo ett år efter den arftagnes död, och då arfskiftet förmodligen verkställes.

III

Jtem schal och ingen mästerswän något arbete företaga vtan han först skall hafwa sin mästare tilfråget och hans samptyche der til Huar her emot gör Böthe vti Company Tree mark penningar hwar rese hann ther medh befunnin warder.

V

Jtem Huilkenn Embetz broder som hele embetet *vtwälier till åldermann han skall thet ahret blifwa Tredskas han och will thet ey wedertaga böte i Company 20 mark för huar rese han thet gör vtan han lagliga förfall hafwer Och skal vfi thetta Embete efter denna dagh altid så hållas at 2 åhr ähre Swänske Åldermän och Tridie åhret Tysker.

VI

Jtem ingen Stenhugger som icke redeligen hafwer lärdt murmästare ämbetet. och icke ähr i embetet, skall taga sigh något murmästere arbete före wid bot 3 mark hwar rese han ther medh beslaginn warder Menn the Stenhuggere som i embete ähre och redeligen Murmäster handwäretk lärt hafwa them skall warda frit efterlåtindh bruka bägge embeterne vtan någon förhindringh.

VII

Jtem huilken mästare som i rätthan tidh tilsagder warder, så wäl swänsker som Tysker antingen på Cronones eller stadzens arbete ehvar så behöfwes och han sådant wedersaker, antingenn af Tredsko eller eliest vti all andra mätto, vndantagandes lagliga förfall böte för olydno hwar rese han thet gör 3 mark i Bössann.

4:o.

Item. Ingen mästersven skall ock företaga sig något arbete, utan skall han först hafva tillfrågat sin mästare därom och hans samtycke därtill erhållit. Hvilken häremot gör, böte till kompaniet tre mark penningar, hvar gång han därmed befunnen varder.

5:o.

Item. Hvilken ämbetsbroder, som hela ämbetet utväljer till ålderman, han skall det ock det året blifva. Tredskas han och will det ej emottaga, böte till kompaniet 20 mark för hvar gång, han det gör, utan han hafver laga förfall. Och skall uti detta ämbete efter denna dag alltid så iakttagas, att två år äro svenske åldermän och tredje året tysk.

6:te.

Item. Ingen stenhuggare, som icke redeligen hafver lärt murmästareämbetet och icke är i ämbetet, skall taga sig något murmästearbete före, vid bot af 3 mark hvar gång, han därmed beslagen varder. Men de stenhuggare, som i ämbetet äro och redligt murmästarehandtverket lärt hafva, dem skall varda fritt tillåtet bruka bägge ämbetena utan något förhinder.

7:o.

Item. Hvilken mästare, som i rätt tid tillsagd varder, så väl svensk som tysk, antingen om kronans eller stadens arbete, ehvar så behöfwes, och han sådant försummar, antingen af tredska eller annorlunda undantagandes laga förfall, böte för olydnad, hvar gång han det gör, 3 mark i bössan.